

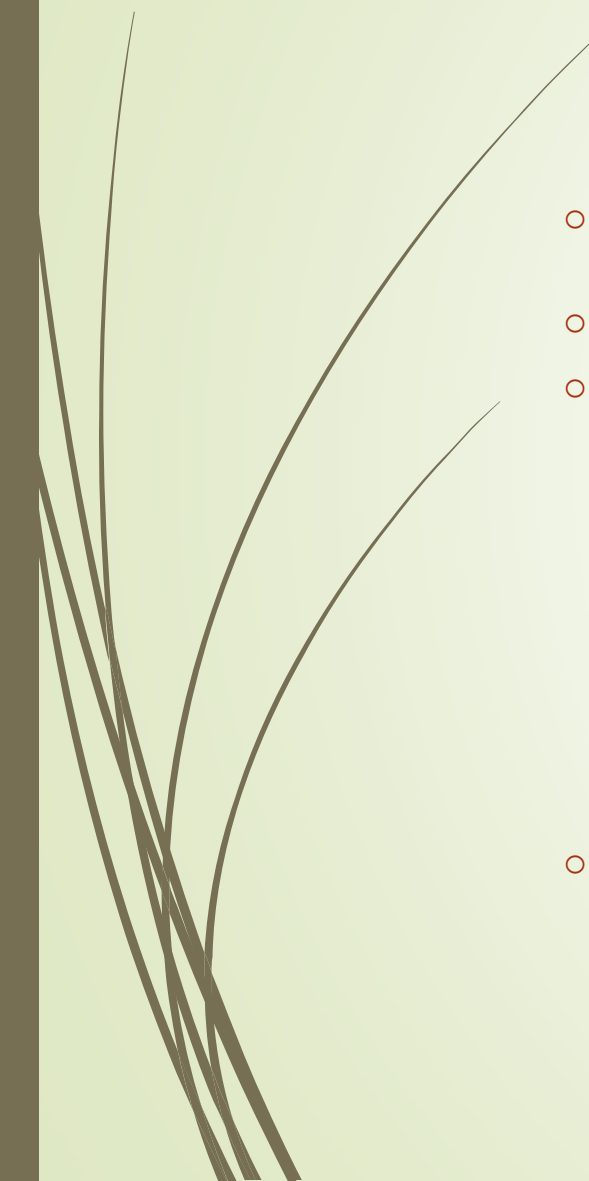

Literatura catalana III

El barroco

El barroc

- La literatura barroca a Catalunya data des de començaments del segle XVII a la segona meitat del segle XVIII.
 - Es pot situar entre el període del Renaixement i el Neoclassicisme.
 - Suposa un trencament gairebé total amb l'estètica i el pensament renaixentistes:
 - Ideal estètic de la perfecció.
 - Abraçar plenament la natura humana sense rebutjar res (certa predilecció pels personatges monstruosos)
 - Passió psicològica per aprofundir l'essència de l'home.
 - Dualitat entre la fugacitat del plaer i la voluntat ascètica.
 - El sentiment de la mort com a desengany de la vida.
 - L'obsessió per la predestinació i l'escepticisme.
 - Una conseqüència de tot això serà el desengany i el pessimisme que substitueix la confiança de l'home del Renaixement en el progrés moral i social.
-

El barroc

- La situació social és complicada:
 - La burgesia veu com l'aristocràcia guanya més poder degut a l'absolutisme monàrquic.
 - Catalunya pateix un problema molt greu de bandolerisme (inseguretat).
 - El rigor catòlic.
 - Desequilibri econòmic dels diferents territoris peninsulars.
 - Les guerres exteriors (amb França) i la marginació de Catalunya degut a la Guerra dels Segadors (1640) i la Guerra de Successió (1705).
 - Hi ha un canvi de mentalitat promogut per la sensació de viure una situació límit.
-

El barroc

- Com es reflecteix tot això en la literatura?
 - Gust pel contrast, antítesi, paradoxa com a forma d'exemplificar l'espiritualisme enfront el materialisme.
 - L'enginy serà necessari per demostrar aquesta contradicció.
 - El temps esdevé un tema recurrent (el temps destrueix tota esperança d'estabilitat). La seva fugacitat fa que el món sigui continuament canviant, atzarós, com un gran teatre on res és veritat, somni.
 - El pessimisme es demostra, per exemple, en la descripció detallada de la lletjor i la brutícia, amb el desengany com a resultat final.
 - Però al mateix temps que pot descriure la realitat més esfereïdora, també pot disfressar-la amb una lluminositat i sensualitat extremes.
 - L'home sent el gust per l'exhuberant, per tot allò que és espectacular, que s'estén a totes les arts amb luxe i grandiloqüència. L'òpera és una mostra d'aquesta combinació.
 - La literatura pateix un procés de retorització amb l'acumulació de figures estilístiques, semàntiques, sintàctiques i lèxiques.

El barroc

- La presència literària del barroc a Catalunya està molt influenciada pel castellà. Autors com Góngora o Garcilaso serveixen de models, sense ésser superats en cap moment. S'assimilen els temes i es castellanitza la mètrica i el llenguatge (sonets bàsicament)...
- A València i les Balears la literatura passa a ser exclusivament castellana, però a Catalunya hi ha certa resistència encapçalada per Francesc Vicent Garcia, per exemple, que renuncien a formar part dels models castellans i troben en la burgesia i els eclesiàstics el seu públic.
- No trobem novel·la degut a l'ús comercial de la impremta. Un motiu comercial que pot explicar també la poca presència de teatre en català.
- Ens trobem davant un procés d'aïllament literari no premeditat degut a la voluntat de no integrar-se a la cultura castellana i no poder vertebrar una societat catalana intel·lectual.

El barroc

- El barroc és un moviment bàsicament poètic a Catalunya.
 - Sorgeix l'escola poètica castellana, que segueix les línies mestres dels autors castellans, sense reflectir la tradició medieval catalana i sense oferir res original a canvi.
 - Un dels primers poetes és Francesc Vicent Garcia, conegut com a "Rector de Vallfogona".
-

El barroc

- ▶ Francesc Vicent Garcia (Tortosa, 1579 – 1623)
 - ▶ Eclesiàstic, posa de moda la mètrica castellana i els temes típics del barroc.
 - ▶ La seva poesia és elegant, artificiosa, però amb una intenció satírica. Fa burla de la societat de l'època, de la mitologia, dels lectors i d'ell mateix.
 - ▶ En ocasions els temes que tracta són obscens, creant-se el mite del "vallfogonisme", un corrent literari considerat vulgar.
 - ▶ La seva obra pot dividir-se en dues temàtiques: l'amorosa, amb una lírica depurada, plena de metàfores sobtants i amb una retòrica molt treballada, i la temàtica més burleta (que va gaudir de molta més acceptació).
 - ▶ La temàtica religiosa també està present i l'aspecte metafísic amb la brevetat de la vida.

Francesc Vicent Garcia

**A una hermosa dama de cabell negre que es
pentinava en un terrat ab una pinta de marfil**

Ab una pinta de marfil polia
Sos cabells de finíssima atzabeja
A qui los de or més fi tenen enveja,
En un terrat, la bella Flora un dia;

Entre ells la pura neu se descobria
Del coll que, ab són contrari, més compeja
I, com la mà de una peça pareixia.

Jo, de lluny, tan atònit contemplava
Lo dolç combat, que ab estremada gràcia
Aquestos dos contraris mantenien,

Que el cor, enamorat, se m'alterava
I, temerós de alguna gran desgràcia,
De prendre'ls tregües ganes me venien.

Francesc Fontanella (1615 – 1680)

- ▶ La seva obra està dividida en temes amorosos i religiosos, i peces dramàtiques de caràcter al·legòric.
 - ▶ Assimila perfectament el barroc provinent de Castella, i conscient de la castellanització de la llengua parlada, intenta tornar al català medieval amb una revitalització de la llengua poètica.
 - ▶ Destaca la seva obra dramàtica de 1650, Lo Desengany.
-

Francesc Fontanella

A LA MORT DE NISE

Oh, dures fletxes de mon fat rompudes,
rompudes per ferir més doloroses,
que, levant-me les plomes amoroses,
deixau al cor les puntes més agudes!

Flames més eclipsades que vençudes,
aurores algun dia lluminoses,
ombres ja de ma vista tenebroses,
tenebroses, mortals, però volgudes.

Principi trist de penes inhumanes,
terme feliç de l'ànima afligida
que per alívio son dolor adora;

fletxes sereu i flames soberanes
si llevau a mon cor la trista vida
per donar a mos ulls eterna aurora.